

ชาวซอง ว่าด้วยพิธีกรรมและความเชื่อในการแต่งงาน กรณีชุมชนวัฒนธรรมของบ้านจันทเขลม จังหวัดจันทบุรี

ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์¹ดาราวัลลี เฌียงเหนือ²ศิริภรณ์ สาธราลัย³

บทคัดย่อ

พิธีกรรมการแต่งงานชาวซอง มีอยู่ 2 รูปแบบ รูปแบบแรกเป็นพิธีแบบธรรมดาทั่วไป หรือพิธีเล็ก (กาทะมรุธ) รูปแบบที่สองพิธีใหญ่ (กาตัก) พิธีทั้งสองจะแตกต่างกันตรงลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม ชาวซองที่มีฐานะดี เมื่อจะแต่งงานลูกสาวคนโตหรือคนสุดท้ายจะต้องจัดพิธีการแต่งงานพิธีใหญ่ ซึ่งพิธีโดยภาพรวมจะคล้ายกับพิธีเล็ก แต่พิธีใหญ่จะมีการละเล่น “กาตัก” หรือชนวัวชนควาย

ความเชื่อในเรื่องของผีบรรพบุรุษเป็นส่วนประกอบหนึ่งในพิธีแต่งงานของชาวซอง ความเชื่อฤกษ์ยาม นิยมจัดงานแต่งงานกันในเดือน 4 และ เดือน 6 ถือว่าเป็นเดือนมงคล โดยในเดือน 5 ห้ามแต่งงานเด็ดขาด ถือเป็นฤกษ์ไม่ดี อัปมงคล

ความเชื่อเรื่องประกอบพิธีกรรม กระบุงข้าวเปลือก (โคเช่อ) เป็นสัญลักษณ์ทางพิธีกรรมที่สำคัญ และได้มีการนำไก่ตัวผู้และตัวเมียมาทำนายนวสนาของคู่บ่าวสาว โดยดูจากปฏิกิริยาท่าทางของไก่ทั้งสองตัวที่จิกกันข้าวในกระบุง

พิธีกรรมแต่งงานชาวซองจัดพิธี 2 วัน โดยจะมีการบอกกล่าวผีบรรพบุรุษ เพื่อขอความคุ้มครองเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว ซึ่งกระทำในแต่ละขั้นตอนและความหมายเชิงสัญลักษณ์ ล้วนมีความหมายเพื่อเป็นการปลุกฝัง และสั่งสอนการใช้ชีวิตให้แก่คู่บ่าวสาว รวมไปถึงการดำรงชีวิตอยู่กันเป็นครอบครัวต่อไปในภายภาคหน้า รวมทั้งยังมีความเชื่อด้านข้อควรปฏิบัติ คือหากมีการสู้อแล้วฝ่ายหญิงห้ามไปไหนกับฝ่ายชาย และวันแต่งงานห้ามมีสิ่งใดตกแตกเด็ดขาด เพราะเชื่อว่าจะเกิดสิ่งไม่ดีในบ้าน

คำสำคัญ : ชาติพันธุ์ของ, การแต่งงาน, ความเชื่อ, พิธีกรรม

บทนำ

“ซอง” แปลว่า “คน” ชาวซองเป็นกลุ่มคนดั้งเดิมในดินแดนอาณานิคม สมัยอาณาจักรเขมร เป็นกลุ่มชนที่มีชื่อเสียงในการทำกระวาน และเครื่องเทศต่าง ๆ กระจายอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ตราด ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะพื้นที่ที่ติดกับประเทศกัมพูชา ในบางพื้นที่จะเรียกชาวซองว่า “ซิมซ่อง” ปัจจุบันพบชาวซองอาศัยอยู่หนาแน่น ชาวซองที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมีประมาณ 4,000 คน โดยอาศัยใกล้ชายแดนกัมพูชาบริเวณอำเภอเขาฉกรรจ์ และอำเภอโป่งน้ำร้อน ทางด้านตะวันออกของจังหวัดจันทบุรี มีหลักฐานบ่งชี้ว่าชาวซองอาศัยอยู่ที่นี้มาตั้งแต่สมัยอาณาจักรขอม ภาษาซองเป็นภาษาของชาวซอง และอยู่ในสาขาย่อยเพียร์ ในสาขามอญ-เขมร ซึ่งอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก เขามีภาษาพูดของตนเอง แต่ไม่มีภาษาเขียน ปัจจุบันเหลือคนภาคตะวันออกที่พูดภาษาซองได้อยู่ราว 500 คนเท่านั้น ชาวซองยังนับถือศาสนาพุทธ

¹ อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

² นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

³ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มีวัฒนธรรมประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ราวพันปีก่อน ชีวชาวพื้นเมือง จันทบุรีดั้งเดิม คือ ชาวซอง ซึ่งเคยมีอาณาจักรและมีเจ้าเมืองปกครอง รุ่งเรืองเป็นเมืองท่าสำคัญในสมัยไล่เลี่ยกับ เมืองพม่าย เมืองเพชรบูรณ์ และลพบุรี อาณาจักรของในอดีตนั้นเคยเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมขอม ก่อนเผยแพร่ ไปยังอาณาจักรทวารวดี ชื่อเดิมของอาณาจักรของ คือ “ควนคราบุรี” ตั้งอยู่ที่หน้าเขาสระบาป ปัจจุบันยังเหลือ ซากตัวเมือง และกำแพงพอให้เห็น ชาวบ้านเรียกกันว่า “เมืองนางกาไว” เมื่อครั้งขอมเสื่อมอำนาจ อาณาจักร สุโขทัยรุ่งเรือง อาณาจักรขอมจึงไปขึ้นกับสุโขทัย โดยเผ่าพันธุ์ของ มีถิ่นกำเนิดอยู่แถบเชิงเขารอยต่อไทย - กัมพูชา มาจนถึงวันนี้พวกเขายู่กันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ ในบริเวณเขาสอยดาวเหนือ บ้านคลองพลู บ้านกะทิง บ้าน ตะเคียนทอง บ้านคลองน้ำเย็นในใกล้น้ำตกกระทิง อำเภอเขาคิชฌกูฏ บ้านวังแฉ่ม บ้านปัด อำเภอมะขาม จังหวัด จันทบุรี รวมถึงชาวซองที่บ้านคลองแสง บ้านด่านชุมพล และบ้านปะเดา อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราดอีกด้วย (ไสวัตรี ณ กลาง. 2558 : 5 - 7)

พิธีกรรมการแต่งงานของชาวซอง

จากการศึกษารูปแบบพิธีกรรมประเพณีแต่งงานของในบ้านจันทเขลม พบว่าชาวซองในหมู่บ้านยังการ ประกอบพิธีกรรมการแต่งงานในรูปแบบเดิมที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งอดีต โดยเมื่อชายหญิงชาวซองรักใคร่ชอบพอกันแล้ว ฝ่ายชายจะต้องไปหาเจ้าแม่และเพื่อนบ้านให้ไปสู่ขอ ในคืนแรกต้องนำเหล้า 1 ขวด หมากพลู 1 คู่ ผ้าแดงผ้าขาวใส่พาน ไก่ดิบ 1 ตัว ไปบ้านฝ่ายสาว เจ้าแม่จะทำการเจรจากับทางฝ่ายหญิงให้แก่ฝ่ายชาย ซึ่งถ้า เจ้าสาวยินยอมตกลงรับรักกับฝ่ายชาย ทางพ่อแม่เจ้าสาวก็นัดญาติพี่น้องมากำหนดหรือกะสินสอดสำหรับแต่งงาน ต่อมาในคืนที่ 2 ฝ่ายชายต้องจัดสำรับมีไก่ดิบ 1 ตัว และเหล้า 2 ขวด มาอีกครั้ง และปรึกษาหารือนัดวันหมั้นและ แต่งงานกันต่อไป

เมื่อตกลงแล้วจะหมั้นไว้ก่อน หรือจะกำหนดวันหมั้นและวันแต่งงานในวันเดียวกันก็ได้ แต่ต้องแล้วแต่ฐานะของ ฝ่ายชาย ถ้าฐานะดีคือมีเงิน มีข้าวของที่ได้จากป่ามากก็ถือว่าฐานะดี ก็จะหมั้นไว้ก่อน ช่วงวันหมั้นจะมีการเซ่นผี สาง เป็นการกล่าวบอกผี และมีสิ่งสำคัญ คือ ขนบปลากริม 1 หม้อ และไม้พิน 3 ท่อนโดยฝ่ายชายต้องหาไม้สาง แล้วนำมาตัดเป็นสามท่อน จากนั้นแต่ละท่อนนำมามัดเป็นสามปม เพื่อให้พ่อตาแม่ยายใช้ก่อไฟนอน เนื่องจากคน สมัยก่อนไม่มีมุ้งจำเป็นต้องก่อไฟไล่ยุง (ฮั่น พิเศษ. 2561 : สัมภาษณ์)

หลังจากหมั้นแล้ว ช่วงก่อนแต่งงานถือว่าเป็นความเชื่อที่สำคัญประการหนึ่ง คือฝ่ายหญิงจะไปไหนมาไหน กับฝ่ายชายไม่ได้เด็ดขาด ถือเป็นข้อห้าม มิฉะนั้นจะผิดผี ต้องทำพิธีขอขมาลาโทษฝ่ายหญิง คือฝ่ายชายต้องนำ ดอกไม้ รูปเทียนไปกราบพ่อแม่ฝ่ายหญิง ซึ่งพ่อแม่ฝ่ายชายจะต้องไปด้วยเป็นการรับรอง และเป็นสักขีพยานว่า ต่อไปจะไม่ประพฤติปฏิบัติอีก อีกทั้งวันงานแต่งงานห้ามขามแตก แก้วแตก ถือว่าไม่ดี

สมัยโบราณ เมื่อฝ่ายหญิงชายชาวซองได้หมั้นหมายกันด้วยเงินหรือทองหรืออะไรก็ตามแต่ ทางพ่อแม่ของ ฝ่ายหญิงจะให้ฝ่ายชายเข้ามาอยู่ช่วยทำมาหากินในบ้านฝ่ายหญิงได้เลย ตลอดจนสามารถร่วมหลับนอนตามปกติ ของคู่แต่งงานทั่วไป การอนุญาตให้ฝ่ายชายเข้าอยู่ก่อนแต่งงานวัฒนธรรมของชาวซอง เป็นการทดลองอยู่ดู ใจกันก่อนว่าลูกเขยจะมีความอดทนขยันขันแข็งทำงานให้แก่พ่อตาแม่ยายได้มากน้อยเพียงใด ถ้าหากระหว่าง ทดลองอยู่ด้วยกันผู้หญิงเกิดท้องขึ้นมาก่อน การแต่งงานก็จะเลื่อนออกไปจนกระทั่งฝ่ายหญิงคลอดลูกแล้วค่อยจัด งานแต่งงานภายหลัง แต่ถ้าหากบังเอิญว่าฝ่ายชายทนไม่ไหวเกิดทะเลาะกันขึ้นมาในระหว่างนั้น ทางฝ่ายชายก็จะ ไม่ขอค่าสินสอดทองหมั้นนั้นคืนแต่อย่างใด หรือในระหว่างอยู่ด้วยกันหากฝ่ายชายไม่สามารถหาเงินทองมา แต่งงานกับฝ่ายหญิง พ่อแม่ฝ่ายหญิงก็ต้องจัดพิธีแต่งงานให้ และถ้าหากฝ่ายชายดื้อไม่ยอมหาเงินมาจัดงาน แต่งงานจนกระทั่งแยกย้ายออกตั้งครอบครัวเองจนมีลูก ก็จะเป็นเหตุทำให้ผีบรรพบุรุษมารบกวนทำให้เกิดการ

เจ็บป่วย เรียกว่า “ผีนางสิง” ดังนั้นทั้งคู่จะต้องร่วมมือกันจัดพิธีแต่งงานขึ้นมาให้ได้ เพื่อเป็นการเซ่นผีบรรพบุรุษให้ถูกต้องตามความเชื่อของชาวซอง

ประเพณีการแต่งงานของชาวซอง แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่แรกพิธีกรรมแต่งงานแบบธรรมดาทั่วไปหรือพิธีเล็ก (กากะมรุธ) รูปแบบที่สองพิธีกรรมแต่งงานแบบพิธีใหญ่ (กาตัก)

การแต่งงานแต่ละรูปแบบ จะแตกต่างกันตรงลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม กล่าวคือ สำหรับชาวซองที่มีฐานะดี เมื่อจะแต่งงานลูกสาวคนโตหรือคนสุดท้อง มักจะจัดพิธีการแต่งงานพิธีใหญ่ ซึ่งพิธีต่าง ๆ จะคล้ายกับพิธีเล็ก ต่างกันตรงที่พิธีใหญ่จะมีการละเล่น “กาตัก” หรือชนวัวชนควายกัน

ความเป็นมาของการแต่งงานพิธีใหญ่ (กรรณิการ์ เกนิกานนท์, 2522 : 33) กล่าวว่า เกิดมาจากเด็กเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย เมื่อนำควายมาเลี้ยงด้วยกันก็จะเล่นความสนุกสนานกันตามประสาเด็ก การเล่นสนุกอีกอย่างหนึ่งของเด็ก คือ การเล่นแต่งงาน เด็กจะเล่นกันตามที่ตนได้เห็นมา และเพื่อเพิ่มความสนุกสนานยิ่งขึ้น จะมีเด็กอีกจำนวนหนึ่งเล่นวัวควายขวิดกันอยู่รอบ ๆ ขบวนพิธีแต่งงาน ส่งเสียงเชียร์กันเป็นที่สนุกสนาน การเล่นนี้ได้แพร่หลายออกไป ต่อมาเมื่อผู้เห็นว่าการแต่งงานจริง ๆ ควรจะสนุกสนานเหมือนเด็ก ๆ ที่เล่นกันบ้าง จึงได้นำเขาวัวเขาควายสวมศีรษะ และขวิดกันไปในขบวนพิธีแต่งงาน พิธีนี้จึงเป็นพิธีใหญ่ซึ่งถือว่ามีต้นกำเนิดมาจากเด็กเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย

เครื่องประกอบพิธีกรรมแต่งงาน

เครื่องประกอบพิธีกรรมแต่งงาน ซึ่งจะใช้เหมือนกันทั้งพิธีกากะมรุธ และพิธีกาตัก โดยเครื่องประกอบพิธีที่สำคัญนั้น คือ กระบุงแต่งงาน หรือโคเชอ ซึ่งในกระบุงจะมีเครื่องเซ่นไหว้ และเครื่องใช้ในพิธีประกอบด้วย

1. บายศรี 7 ชั้น	1	ตัน
2. ผ้าแดง	1	ผืน
3. ผ้าขาว	1	ผืน
4. กระบุงใส่ข้าวเปลือก	1	ลูก
5. ข้าวเปลือก	1	กระบุง
6. เมล็ดพืช	1	ชุด
7. ซอ	1	อัน
8. แหวน	1	วง
9. ลูกปัด	1	เส้น
10. กำไลข้อเท้า	1	คู่
11. เคียว	1	เล่ม
12. กระแช่(น้ำข้าวบูด)	2	กระบุง
13. ขวานลู	1	เล่ม
14. ไก่เป็น	2	ตัว
15. ไก่ตาย	1	ตัว
16. ขาหมู	2	ขา
17. หมูสามชั้น	2	ชิ้น
18. ไก่คั่ว	1	จาน
19. ขนมจีน	1	จาน

20. ข้าวปากหม้อ	1	จาน
21. เหล้าขาว	2	ขวด
22. น้ำหวาน(น้ำอ้อย)	1	ขวด
23. หมากพลูจิบ	1	คู่
24. ชัน	4	ใบ
25. กล้วยน้ำว้า	2	หวี
26. อ้อยท่อน	2	เถา
27. ต้นอ้อย	2	ต้น
28. หน่อกล้วย	2	ต้น
29. มะพร้าวอ่อน	2	ลูก
30. ขนมข้าวเหนียวแดง	2	เถา
31. กาละแม	2	เถา
32. ขนมต้ม	2	เถา
33. ขนมทะเลยาว	2	เถา

จากนั้นนำมาจัด โดยภายในกระบุงจะประกอบด้วย ข้าวเปลือกใส่ให้เต็มกระบุง เคียว ซอ เหล้า ลูกปัด กำไลมือ เงิน ขวานลู ไก่ต้ม 1 ตัว ดอกไม้ธูปเทียน ของสานจากใบมะพร้าว (ปลา, นก) (จำนง ฤงทอง. 2561 : สัมภาษณ์)

ส่วนเครื่องเช่น สำหรับเช่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้มารับรู้พิธีกรรมแต่งงาน จะประกอบด้วย กล้วย อ้อย มะพร้าวอ่อน ขนม เนื้อหมู ดอกไม้ ธูปเทียน และพลูจิบ 3 คำ

ขั้นตอนพิธีกรรมการแต่งงาน

1. การแต่งงานพิธีเล็ก (กากะมรุช) แบ่งออกเป็น 2 วัน ดังนี้

1.1 ก่อนวันแต่งงาน

ช่วงก่อนประกอบพิธีกรรม นายฤกษ์ (เจ้าพิธี) ของผู้หญิงจะต้องทำพิธีกรรมที่ศาลเจ้าที่บ้าน เจ้าสาวก่อนวันแต่งงาน 1 วัน (วันสุกดิบ) โดยเจ้าบ่าว เจ้าสาวต้องเข้าทำพิธีนี้ด้วย และก่อนแต่งงานนายฤกษ์จะมีการเสกผ้าชุดที่เจ้าบ่าว เจ้าสาวจะสวมใส่ในวันแต่งงาน เสกให้สวย รวมทั้งเสกทุกอย่างที่เจ้าสาวต้องใช้ในวันแต่งงาน ด้วย ตอนเย็นของวันสุกดิบนั้นเจ้าบ่าวจะต้องมาบ้านเจ้าสาวก่อน เพราะมีการเช่นผีกันหนึ่งครั้ง ในสถานที่ฝ่ายเจ้าบ่าวมาจัดเตรียมไว้ อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีคือ กระบุงข้าวเปลือกซึ่งภาษาของเรียกว่า โคเผื่อ มีข้าวเปลือกใส่ในกระบุงด้วย มีไก่เป็น ๆ หนึ่งคู่ มีขอหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เชงเลง มีบายศรีเจ็ดชั้นอีกหนึ่งต้น มีแหวน มีกำไล มีลูกปัด มีเหล้า เครื่องเช่นพิธี มีผ้าขาวสำหรับโพกหัว มีเคียวเกี่ยวข้าว มีขวานปูลูไว้สำหรับแบก เมื่อเจ้าสาวและเจ้าบ่าวมานั่งในพิธีทั้งสองคนแล้ว นายฤกษ์ก็เริ่มการทำพิธีสั่งสอนคู่แต่งงาน โดยนายฤกษ์ยกเอาเครื่องมืออุปกรณ์ที่อยู่ในพิธีมาเปรียบเทียบกับฟ้า (ฮั่น พิเศษ. 2561 : สัมภาษณ์)

1.2 วันแต่งงาน การแต่งงานของชาวขอมมีขั้นตอน ดังนี้

พิธีตอนเช้าวันแต่งงาน

ตอนเช้าทางฝ่ายเจ้าบ่าวก็นำขบวนขันหมากมายังบ้านเจ้าสาว ขันหมากคือ ขันพอเหมาะใส่ใบข้างในขันทั้งสี่ใบมีใบเงินใบทอง ถ้วยา ห่อด้วยผ้าแดงสองลูก ห่อด้วยผ้าขาวสองลูก เรียกว่า ขันหมากเอก ที่ขาดไม่ได้ ยังมีเครื่องประกอบขันหมากอีกหลายอย่าง เช่น กล้วยน้ำว้าสองเถา อ้อยตัดเป็นท่อนอีกสองเถา ขาหมูหนึ่งคู่ หมูสามชั้นงามสองชิ้น และขนมเป็นคู่อีกหลายคู่สุดแท้แต่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะจัดหามาตามฐานะของตนให้พอเหมาะ

ชั้นหมากเอนั้นฝ่ายเจ้าบ่าวจะให้เด็กสาวรุ่น ๆ เป็นผู้ถือ ทางฝ่ายเจ้าสาวก็จะให้เด็กรุ่น ๆ มาคอยรับเช่นกัน เมื่อขบวนแห่มาถึงบ้านเจ้าสาว เขาก็มีสัญญาณคือการชักอ้อยให้ เป็นสัญญาณ ฝ่ายด้านเจ้าสาวเมื่อได้ยินแล้วก็ชักอ้อยตอบเช่นเดียวกัน จากนั้นก็กันเป็นประตูเรียกว่า ประตูเงิน ประตูทอง กว๊าขบวนชั้นหมากจะผ่านด่านนี้ได้ก็เสียเงินค่าไถ่กันพอสมควร

ทางฝ่ายเจ้าสาวจะมีผ้าขาวกางออกคลุมศีรษะ โห่เบิกตัว 3 ครั้ง แล้วก็ออกไปรับเจ้าบ่าว แห่เจ้าสาวลงจากเรือน พร้อมน้ำหนึ่งขันเพื่อไปล้างเท้าให้เจ้าบ่าว จากนั้นเจ้าสาวกราบเท้าเจ้าบ่าว แล้วเกี้ยวเกยเข้ามาในบ้าน เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะมานั่งคู่กันยังที่ ๆ ได้เตรียมไว้ โดยเจ้าบ่าวนั่งข้างซ้าย เจ้าสาวนั่งข้างขวา แต่การนั่งเมื่อเข้ามาในบ้านเจ้าสาวเมื่อครั้งโบราณเจ้าบ่าวเจ้าสาวต้องนั่งบนครก โดยเจ้าบ่าวจะนั่งบนครกที่สูงกว่าเจ้าสาวเล็กน้อย (ฮัน พิเศษ. 2561 : สัมภาษณ์)

เมื่อพร้อมกันทั้งคู่บ่าวสาวและญาติพี่น้องแล้ว นายฤกษ์ก็เรียกให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวมาจูงรูปเทียน พร้อมกับการกล่าวสวดศุภมงคลคาถา อีกทั้งทำพิธีบอกผีป่วนตายาย ผีเรือนเจ้าที่เจ้าทาง เพื่อให้มาเป็นสักขีพยานในการแต่งงานของลูกหลานคู่นี้ นายฤกษ์ทำพิธีโค่นต้นไม้ ซึ่งจะเป็ต้นอะไรก็ได้ ต้นไม้นี้ในที่นี้คือ ขอ หรือภาษาของเรียกว่า “เซงเลง” เป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่งทำด้วยซีกไม้ ไข่มัดด้วยหวายคล้ายรูปขวด ซึ่งปักอยู่ในกระบุงข้าวเปลือก โดยภายในขอมจะมีใบตองรองเอาข้าวสุกใส่ การโค่นจะใช้ขวานลู่ ร้าไปรอบ ๆ พิธี เดินครบ 1 รอบโค่นเพียงเล็กน้อย 1 ครั้ง จนถึงครั้งที่ 3 ครบรอบแล้วทำการโค่นลง ซึ่งพิธีการนี้ เพื่อแสดงว่า ต่อไปเจ้าบ่าวจะใช้ไม้นี้ทำการสร้างเรือนหอ ให้เป็นคนขยันขันแข็ง อดทน รู้จักทำมาหากิน

ต่อมาเป็นพิธีโก่งขัน นายฤกษ์จะเดินตีปึกไปรอบ ๆ รอบที่หนึ่งขันเป็น “โก่งแจ้” รอบที่สองขันเป็น “โก่งอุ” และรอบที่สามขันเป็น “โก่งตะเภา” การขันของโก่ง แสดงว่าให้รู้จัก รักกัน และสื่อถึงว่าต่อไปเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะไม่แยกจากรัน ตื่นนอนแต่เช้าเชกเช่นโก่งที่ตื่นมาขันในยามเช้า จากนั้นนายฤกษ์จะเป่าหูเจ้าบ่าว เจ้าสาว แล้วจับหัวโขกกันเบา ๆ ทำเช่นนี้ 3 ครั้ง เพื่อเป็นการเตือนไม่ให้เป็นคนดื้อ จะต้องเชื่อฟังซึ่งกันและกัน ไม่หยาบเชื่อใครง่าย ๆ สุดท้ายของพิธีจะให้คู่บ่าวสาวกินข้าวบูต (น้ำกระแช่) เป็นอันเสร็จพิธีตอนเช้า

เจ้าบ่าวเจ้าสาวก็หันมากราบญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวที่ได้รับเชิญมาในวันนั้นทุกคน เพื่อให้เจ้าบ่าวรู้จักญาติพี่น้องของเจ้าสาวเป็นอย่างดี เมื่อญาติรับไหว้แล้วต่างก็อวยชัยอวยพรและผูกข้อมือ ทำขวัญให้แก่คู่บ่าวสาว ขอให้อยู่ด้วยกันจนแก่เฒ่า

โดยคำอวยพรให้คู่บ่าวสาว มีข้อความดังนี้

ภาษาของ “อิด ช่อง เน ถีย ม่อง ซา ตึง ซิด ทัง คว่า อิด ถีย เมื่อน ค่อน ฟิป ป่อน เมื่อน นะ เมื่อน ตะบอง ไชย เพ็ด เทอด”

คำแปลเป็นไทย “ขอให้พวกมึงอยู่ด้วยกันจนแก่เฒ่า ให้อยู่เหมือนหนู ให้นอนเหมือนกะจ้อน ไม่ทุกข์ไม่ร้อน อยู่กันเหมือนไม้เท้ายอดทอง เหมือนกระบองยอดเพชรเทอด”

ฝ่ายเจ้าภาพก็คอยแจกขนมที่เตรียมไว้ให้กับญาติทุกคนที่เชิญมาในงานนี้ ชาวของเรียกขนมนี้ว่า ขนมเซ่นผี ภาษาของคือ น่อมตระมัจ (มัจ แปลว่า ผี) คนเฒ่าคนแก่มักล้อสาว ๆ ว่า “หอมกลิ่นขนมแล้วเมื่อไรเองจะแต่งงานเสียที จะได้กินขนมบ้าง” ภาษาของ คือ “โป๊ กาง อี แต่ง งาน อิง จา เอียน ซา น่อม”

เมื่อไหว้เสร็จเรียบร้อย และมอบสินสอดกันแล้ว แม่เจ้าสาวก็จะจูงมือลูกสาวและลูกเขยให้เข้าไปในห้องที่เตรียมไว้เป็นห้องหอ มอบห้องก่อนเที่ยงของวันนั้น (ฮัน พิเศษ. 2561 : สัมภาษณ์)

พิธีตอนบ่ายวันแต่งงาน

ช่วงเวลาตอนบ่ายของวันแต่งงาน ฝ่ายเจ้าสาวก็จะพากันไปที่บ้านของเจ้าบ่าว เพื่อนำเจ้าสาวไปไหว้พ่อแม่ของเจ้าบ่าวและผู้เฒ่าผู้แก่ รวมทั้งเฝ้าแก่ที่สู่ขอเจ้าสาวในวันแรกด้วย ทางฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องเตรียมอาหารไว้คอยเลี้ยงต้อนรับ เมื่อรับประทานอาหารเสร็จเจ้าบ่าวก็พาเจ้าสาวกลับบ้านของเจ้าสาวตามเดิม

ตามธรรมเนียมของชาวซองที่ได้ปฏิบัติกันมา เมื่อแต่งงานกันแล้วฝ่ายชายจะต้องนอนค้างที่บ้านฝ่ายหญิงเป็นเวลา 3 คืน ทั้งนี้ฝ่ายหญิงจะต้องเอาน้ำล้างหน้าวางไว้บนหัวนอน และก่อนนอนกราบเท้าเจ้าบ่าว 3 ครั้ง กระทำต่อเนื่องเป็นเวลา 3 คืน (ระเหย เฉียงเหนือ. 2561 : สัมภาษณ์)

2. การแต่งงานพิธีใหญ่ (กาตัก) แบ่งออกเป็น 2 วัน ดังนี้

2.1 ก่อนวันแต่งงาน

พิธีตอนเย็นของวันสุดท้ายการแต่งงานใหญ่เหมือนพิธีแต่งงานเล็ก เพียงแต่มีอุปกรณ์เพิ่มเข้าไปคือ เขาวัวเขาควย ม้า ช้าง ไข่ไม้ไผ่ทำเสา ซึ่งมีม้าอยู่ข้างบน ช้างอยู่ข้างล่าง มีกระดิ่ง มีกะลามะพร้าวมัดที่ปลายทำไม้ขึ้นอีกสี่นิ้ว ทำเสาไม้ไผ่ นำกะลามะพร้าวสองลูกจับเคาะกันให้เป็นจังหวะ แทะไปรอบ ๆ ประรำพิธีทางมะพร้าวซึ่งยกขึ้นใหม่นอกบ้าน เขาวัว เขาควยไล่ชีวิตกันเป็นที่สนุกสนาน จนครบ 3 รอบ แล้วขึ้นบนเรือน

นายฤกษ์จะบอกกับผีว่า “ฝ่ายชายชื่อนี้ ฝ่ายหญิงชื่อนี้” โดยจัดสำหรับผี 5 ถ้วย และ น้ำ 1 แก้ว เหล้า 1 ขวด (ฮั่น พิเศษ. 2560 : สัมภาษณ์) เป็นการบอกผีของฝ่ายเจ้าสาวว่าจะทำการสมรสกันในวันรุ่งขึ้น จึงมาทำการเช่นไหว้ตามประเพณี ขอย่ามารบกวนลูกหลานเลย โปรดคุ้มครองป้องกันอันตรายต่าง ๆ และขอให้คู่บ่าวสาวอยู่กินกันยืนยาว ให้มีความสุข ความเจริญ ตลอดไป เมื่อบอกเสร็จก็คว่ำสารพัดให้หมด คว่ำในถาด เพราะเชื่อว่าผีสารพัดรับรู้แล้ว (ระเหย เฉียงเหนือ. 2560 : สัมภาษณ์)

2.2 พิธีตอนเช้าวันแต่งงาน

รุ่งขึ้นวันแต่งงานจะมีเครื่องเล่นกาตัก แห่ในขบวนขันหมาก ที่ประกอบด้วย กลองโพน 1 ลูก ทับโหม่ง 1 ซอ 1 ซ่า 1 ซอม้า 1 เขาควย 1 ห้ามประกอบพิธีในบ้าน เชื่อว่าทำบ้านแล้วเป็น เสนียดจัญไร ต้องทำโรงประรำพิธีนอกบ้าน โดยผู้ประกอบพิธีด้านนอกนี้ห้ามเข้าบ้านเด็ดขาด (ฮั่น พิเศษ. 2561 : สัมภาษณ์)

นายฤกษ์ขมนุมเทวดา ยกครู มีดอกไม้ธูปเทียน บายศรี เหล้า แม่เจ้าสาวจูมมือลูกสาวและลูกเขยเข้ามาในประรำพิธี เชิญญาติพี่น้องนั่งรวมกันในพิธีนั้น มีกระบุงโคเผื่อ ข้าวเปลือก บายศรี ซอ โกวหนึ่งตัว และอื่น ๆ นายฤกษ์จะโพนผ้าขาวที่หิ้ว แบกขวานลูเดินเวียน 3 รอบ เมื่อนายฤกษ์คลุมผ้าขาวที่ศีรษะคู่บ่าวสาวแล้ว นายฤกษ์จะแบกขวานลูใส่ด้าม เดินโยกเวียนกระบุงโคเผื่อ 3 รอบ และนายฤกษ์จะหาผู้หญิงเป็นสุนัขกลานเห่าหอนตาม 2 คน โดยสมมติว่านายพรานนำสุนัขออกเที่ยวป่า และแบกขวานลูไปโค่นต้นไม้เพื่อนำมาปลูกเรือน แล้วจึงจะทำพิธีเข้าป่าโค่นต้นไม้ จากนั้นทำเสียงโกซัน เป็นอันเสร็จพิธี

จากนั้นเจ้าบ่าวเจ้าสาวมานั่งที่เดิมยังที่กระบุงโคเผื่ออีกครั้ง พิธีตอนนี้ดำเนินไปเช่นเดียวกับพิธีเล็กทุกอย่าง สุดท้ายนายฤกษ์จะเรียกพ่อแม่เจ้าบ่าวเจ้าสาวให้มานั่งเรียงกันทั้งคู่ นายฤกษ์จะเอามือของพ่อแม่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจับต่อ ๆ กันไป นายฤกษ์ก็ร้องว่า “แม่พระสะมามาส แม่พระสะมาตน ซักชะออกชะอันสมานตน” ถือว่าพ่อแม่เป็นพระของลูก ลูกต้องขอขมาต่อพ่อแม่ แล้วส่งตัวเข้าหอตามประเพณี

2.3 พิธีตอนบ่ายวันแต่งงาน

ฝ่ายเจ้าบ่าวเจ้าสาว จะจัดสารพัดไปทำพิธีไหว้เฝ้าแก่ พร้อมให้เฝ้าแก่ทำพิธีมอบของขวัญให้เป็นอันเสร็จพิธี

เพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรม

เพลงกระบอก จะใช้ร้องประกอบพิธีแต่งงาน ขณะส่งตัวเข้าเจ้าบ่าวเข้าบ้านเจ้าสาว หรือร้องตอนกลางคืน ลักษณะเหมือนเพลงกล่อมห่อ การร้องเพลงกระบอก ร้องทำนองเสียงสัมผัสเนื้อความขายหญิง ซ้ำท่อนสองตอนจบ

เนื้อเพลงกระบอก

(ชาย) เอย ๆ แม่ทองร้อยซัง พี่ช่างมาเจอ เหมือนละเมอในฝัน ว่าแม่ทองร้อยซัง มานั่งตักพี่ หนักเหลือเกิน เอย ๆ

(ชาย) ถ้าได้แม่ทองร้อยซัง มานั่งแอบอิงจริง ๆ ใจพี่ประวิง ยิ่งกว่าหญิงใด จงเชื่อใจพี่เถิด เกิดมาไม่เคยรักใคร่ใคร เอย ๆ

(หญิง) พี่ละเมอหรือฝันไม่สำคัญดอกเอย พี่จะมาเจอพี่จะมารัก หักหัวใจแม่ทองร้อยซังได้ลงไว ๆ เหมือนไฟลามทุ่ง มั่นมั่งไปยั้งเอย ๆ

(ชาย) พี่จะไม่ใช้ไฟหรือปืน จะมาขึ้นน้ำใจน้องได้ยังงี้ พี่ขอภัยถามแม่คันไถ บ้านน้องอยู่ใกล้ หรือไกล พี่จะตามไปดู เอย ๆ

(หญิง) เอยบ้านน้องอยู่ไม่ใกล้ไม่ไกล สำคัญแต่หัวใจ พี่จะไปเมื่อไหร่ หอบรักตั้งใจเหมือนขึ้นรถไฟ ค่อยไปเอย แม่คันไถ คอยทำถึงเช้าคอยเช้า ถึงค่ำคอยค่ำ พี่อย่ารำไรเอย ๆ (ชินขจร หอมแถม, 2549 : 56-57)

ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมแต่งงาน

ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ความเชื่อจึงได้รับการสั่งสมและสืบทอดต่อ ๆ กันมาในสังคมหนึ่ง และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความเชื่อนั้น ตลอดจนเกิดเป็นประเพณีและพิธีกรรมในสังคม และในประเพณีพิธีกรรมของชาวช่องที่ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ซึ่งความเชื่อนั้นแฝงอยู่ในวิถีปฏิบัติ เพราะมีความเชื่อว่าถ้าได้กระทำ ในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมตามที่บรรพบุรุษได้ทำตามกันมา จะทำให้ชีวิตคู่สมรสมีความร่มเย็นเป็นสุข ประเพณีแต่งงานของจึงเป็นประเพณีหนึ่ง ที่มีความเชื่อปรากฏให้เห็นสะท้อนผ่านพิธีกรรม ซึ่งชาวช่องในบ้านจันเชลม ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ก็ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ โดยความเชื่อดังกล่าวสามารถจำแนกได้ดังนี้

ความเชื่อเรื่องการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ

การประกอบพิธีกรรมแต่งงาน ต่างก็มีความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้าม และข้อควรประพฤติต่าง ๆ ตามความเชื่อที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ เพราะไม่ว่าชาวช่องจะทำกิจกรรมใดในครอบครัว ก็จะมีการบอกผีบรรพบุรุษก่อนเสมอ และชาวช่องเชื่อว่าการแต่งงาน ไม่เซ่นผี ไม่ไหว้ผี ไม่บอกผี เมื่อหญิงชายมาอยู่ด้วยกันจะทำกินไม่เกิดความเจริญในครอบครัว มีลูกออกมาก็มักเลี้ยงไม่ขึ้น มักจะตายเมื่อเล็ก ถือว่าผี ปูย่า ตายาย โกรธพากันแข่งหักกระดูก และในขั้นตอนพิธีกรรมแต่งงานของนี้ แสดงให้เห็นถึงการเคารพผีบรรพบุรุษ มีการบอกกล่าว เซ่นไหว้ เพราะชาวช่องให้ความสำคัญกับการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ อีกทั้งยังเป็นการสืบเชื้อสายความเป็นของจากรุ่นหนึ่งมาสู่อีกหนึ่งรุ่นหนึ่ง ถือเป็นการแสดงสัญลักษณ์ความเป็นของของผู้ใหญ่ไปสู่ลูกหลาน ผ่านพิธีกรรมที่แสดงความหมายของสัญลักษณ์ภายในเครื่องเซ่นไหว้ผี

พิธีกรรมแต่งงานให้ความสำคัญกับการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ เป็นสิ่งที่ชาวช่องยืนยันได้ว่าผีบรรพบุรุษยังคงวนเวียน ดูแล คุ้มครองลูกหลานของ และยังเป็นแกนทางวัฒนธรรมชาวช่องที่ยังดำรงอยู่อย่างไม่เสื่อมคลายภายใต้พิธีกรรมแต่งงาน จะเห็นได้ว่าการไหว้ผีบรรพบุรุษล้วนเต็มไปด้วยความหมายการเล่าเรื่องประสบการณ์ชีวิตของบรรพบุรุษ ทั้งวิถีชีวิตการทำนาข้าวและการหาของป่า โดยแสดงผ่านสัญลักษณ์เครื่องประกอบพิธีกรรม คือ

โคเณ่ ซอ ขวานลู โดยโคเณ่ เป็นกระบุงที่มีข้าวเปลือกอยู่เต็ม มีเคียวเกี่ยวข้าว กำไล และลูกปัดวางอยู่บนกระบุง และมีขอ เป็นเครื่องมือหาปลา ปักอยู่บนโคเณ่ ซึ่งสัญลักษณ์เหล่านี้แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวช่อง เช่น การทำนา การหาปลาเพื่อการบริโภค

ขณะเดียวกันในพิธี นายฤกษ์จะทำท่าทางใช้ขวานลู ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้พกพาในการเข้าป่าและตัดไม้ฟันไปที่ขอซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของต้นตะเคียน โดยสัญลักษณ์พิธีกรรมนี้แสดงถึงทรัพยากรที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตการเก็บหาของป่าเพื่อการแลกเปลี่ยนค้าขาย กระบวนการพิธีกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำและป่าไม้ของท้องถิ่นและบรรพบุรุษได้ใช้ชีวิตอยู่กับการปลูกข้าวและการหาเก็บของป่า ซึ่งการเล่าประสบการณ์ชีวิตบรรพบุรุษที่ถูกแสดงผ่านพิธีกรรมการแต่งงานนั้นเป็นการส่งผ่านประสบการณ์ชีวิตชาวช่องรุ่นพ่อแม่ไปสู่ลูกหลานที่กำลังจะสร้างครอบครัวใหม่

ความเชื่อฤกษ์ยาม

ฤกษ์ยาม เป็นส่วนเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญในพิธีกรรม โดยความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์เป็นความเชื่อที่มาจากโบราณสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน และมีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์ ในเวลาที่จะประกอบกิจการงานใด จึงมักนิยมดูฤกษ์ยามก่อนเพื่อความเป็นสิริมงคลจะได้ประสบโชคชัย ปราศจากอันตรายทั้งปวง ประเพณีแต่งงานของตามวิถีชีวิตชาวช่องบ้านจันทเขลม ได้มีความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยามซึ่งดูตามตำราพรหมชาติเป็นหลัก

ในการประกอบพิธีแต่งงานตั้งแต่ขั้นตอนปฏิบัติก่อนพิธีแต่งงาน ตลอดจนขั้นตอนในพิธีกรรมแต่งงาน การเคลื่อนขบวนขันหมาก จะต้องเป็นไปตามฤกษ์ที่กำหนดไว้ และถึงบ้านของเจ้าตามฤกษ์ที่กำหนดไว้ ส่วนฤกษ์ที่เป็นมงคลนั้นชาวช่องนิยมจัดงานแต่งงานกันในเดือน 4 และเดือน 6 วันที่เป็นมงคล เช่น ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 6 หรือขึ้น 9 ค่ำ เดือน 4 เป็นต้น และในเดือน 5 ห้ามแต่งงานเด็ดขาด เป็นฤกษ์ไม่ดี อัปมงคล เปรียบเสมือนไฟลามทุ่ง (อัน พิเศษ, 2561 : สัมภาษณ์)

ความเชื่อเรื่องประกอบพิธีกรรม

กระบุงโคเณ่ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการแต่งงานของชาวช่อง และเป็นสัญลักษณ์เชิงพิธีกรรมที่สะท้อนความเป็นตัวตนของชาวช่องอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งภายในบรรจุสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับการประกอบอาชีพ ที่เราสามารถรับรู้ด้วยสายตาและรู้ถึงวิธีการใช้ประโยชน์ มีดังนี้

กระบุงใส่ข้าวเปลือก เป็นภาชนะบรรจุของต่าง ๆ ที่สำคัญในการแต่งงาน ซึ่งเปรียบเสมือนแผ่นดินที่ให้ชีวิตพืชพันธุ์ต่าง ๆ ให้เจริญเติบโต หรือเปรียบเสมือนมีกระบุงไว้เก็บหอมรอมริบให้เป็นที่ไปทาง ให้มีจิตใจหนักแน่นเก็บความรู้สึกเหมือนกระบุง หนักก็ไม่บ่น

เมล็ดพืช เช่น ถั่ว งา สำหรับใช้ทำพันธุ์ปลูกเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงครอบครัว

บายศรี 7 ชั้น เป็นสัญลักษณ์เปรียบเสมือนความสูงส่งของขุนเขา ประดับด้วยดอกไม้สีหลากหลายเป็นกุศโลบายให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวประพาดดินให้รุ่งเรืองสูงส่งเหมือนดังบายศรี

เหล้า 1 ขวด เพื่อไว้เช่นบอกผีปู่ย่าตายายว่า เจ้าบ่าวเจ้าสาวทั้งสองคนได้แต่งงานกัน

กำไล มีความหมายว่าให้พยายามทำมาหากิน เพื่อสร้างฐานะครอบครัว

ลูกปัด (เดิมใช้ลูกเดือยมาร้อย) เป็นเครื่องประดับของชาวช่อง โดยทั่วไปประเพณีแต่งงานของมักใช้ลูกปัด เพื่อปิดความทุกข์ความยากต่าง ๆ ให้พ้นไป

แหวน หมายถึงทุนสำรองไว้เมื่อถึงคราวจำเป็นในครอบครัวสำหรับใช้จ่ายใช้สอย

ผ้าแดงขาวและหมากพลูจิบ เพื่อขอโทษและกราบไว้ผู้มีพระคุณต่อเจ้าบ่าว เจ้าสาว คือ พ่อและแม่ของทั้งสองฝ่าย

ข้าวเปลือก / เคียว เป็นพันธุ์ข้าวให้คู่แต่งงานใช้ทำพันธุ์ สำหรับเป็นทุนในการเริ่มชีวิตครอบครัว ด้วยข้าว ส่วนเคียวเพื่อใช้ในการเกี่ยวข้าว การเกษตรหรือเครื่องมือทำมาหากิน ดังนี้

“ในกระบุงที่มีข้าวเปลือกนั้น คนโบราณถือว่าข้าวเปลือกนี้มันเป็นอาหารสำคัญถือว่าเอาไว้ใช้ปลูก ไว้สืบพันธุ์ต่อไปเพราะว่าข้าวเป็นของที่ขึ้นง่าย งอกง่าย อย่างโบราณไม่ต้องไปทำอะไร แค่ปลูกแล้วก็ได้กินแล้วไม่ต้องไปพินยอะไรมันเลย มันก็ได้กินแล้ว ส่วนเคียว คงจะไว้เกี่ยวข้าวขึ้นแหละ เพราะว่าอย่างน้อยพอมีข้าวเปลือกแล้วคงจะต้องมีเคียว ไม่อย่างนั้นไม่รู้ว่าจะเอาอะไรไปเก็บข้าว” (อัน พิเศษ, 2561 : สัมภาษณ์)

ขอ 1 อัน ใส่เครื่องเช่น หมายถึง การสูงส่งของตนไม่มีเทวอารักษ์อยู่อาศัย มีความเชื่อดังนี้

ขอหรือกรวย นั้นสานมาจากต้นระกำ จากนั้นนำหมาก ข้าว แกงใส่ไว้ในนั้น ในช่วงของการประกอบพิธีแต่งงานเมื่อนายฤกษ์ร้องเพลงเสร็จแล้ว นายฤกษ์ก็จะทำพิธีโค่น เป็นอุปมาเหมือนว่า โคนต้นยางใหญ่ ต้นหนึ่ง โคนครั้งที่หนึ่งเอนไปเล็กน้อย ครั้งที่สองเอนเพิ่มไปอีก พอครั้งที่สามก็โค่นจนล้ม เป็นกุศโลบายที่สอนคู่บ่าวสาวว่าได้ล้มหมอนนอนเสื่ออยู่ด้วยกันแล้ว เหมือนต้นไม้ที่ล้มแล้วคงจะไปไหนไม่ได้แล้วจะต้องอยู่ด้วยกันตลอดไป

ไก่ ตัวผู้ - เมีย 2 ตัว หมายถึง ตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะอยู่กินตลอดหรือไม่ โดยไก่จะเป็นผู้ทำนายวาสนาของคู่บ่าวสาว โดยสังเกตจากท่าทางของไก่ โดยจะปล่อยไก่ให้กินข้าวเปลือกในกระบุง หากไก่ตัวใดตัวหนึ่งกินแล้วบินหนี ไม่อยู่กับที่ หรือไม่กินข้าวเปลือกก็ทายว่าชีวิตคู่จะอยู่ไม่ทนต่างฝ่ายต่างหนีหาย แต่ถ้าไก่ทั้งสองตัวกินข้าวเปลือก มีความตั้งใจกินก็แสดงถึงคนตั้งใจทำมาหากิน

วิธีการเสี่ยงทายอีกแบบหนึ่งคือจะให้เจ้าสาวอธิษฐานปล่อยไก่ตัวผู้ เจ้าบ่าวจะอธิษฐานปล่อยไก่ตัวเมีย จากนั้นก็จะปล่อยไก่ให้ออกเดินพร้อมกัน ถ้าไก่ตัวไหนเดินก่อนก็ทายว่าคน ๆ นั้นจะเป็นหัวหน้าครอบครัว เช่นไก่ตัวผู้เดินก่อนฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะเป็นหัวหน้าครอบครัว

ไก่ทั้งสองตัวนี้จะให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวเลี้ยงดูไว้ โดยจะให้บ่าวสาวดูแลเลี้ยงไก่แต่งงานนี้ไว้ให้ดี เลี้ยงดูไถ่จนกระทั่งออกไข่และมีลูกไก่ เป้าหมายหลักคือให้บ่าวสาวเลี้ยงเอาไว้กิน และเป็นกุศโลบายสอนคู่บ่าวสาวให้เห็นถึงพฤติกรรมของแม่ไก่ที่ดูแลลูกไก่ ไก่มีแค่ 2 ขา ยังเลี้ยงลูกได้เป็นสิบ ๆ ตัว ได้เป็นอย่างดี คนก็เช่นกันต้องค่อยๆ เขียวหาอาหารมาเลี้ยงดูลูกหลานให้ได้อย่างไก่อ

กระปุกน้ำข้าวหมัก (กระแช่) สำหรับคู่บ่าวสาวดูด มีความหมายว่าข้าวบูदनั้นเวลาเมื่อกินก็กินด้วยกันแต่เมื่อยามใดอดก็อดด้วยกัน ลำบากก็ลำบากด้วยกัน

ขวานลูกหรือขวานบูล เป็นขวานที่มีด้ามยาว มีความหมายว่า เป็นเครื่องมือในการตัดฟัน ตัดไม้ เป็นสัญลักษณ์ในการทำมาหากิน (อัน พิเศษ, 2561 : สัมภาษณ์)

ความเชื่อในขั้นตอนประกอบพิธีกรรม

ขั้นตอนที่นายฤกษ์แสดงทางแขนกระโดดตีตะโพก 3 ครั้ง เป็นท่าไก่ขัน 3 หน หมายถึง ให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวฟังสัญญาณไก่ขันเตรียมให้ลูกขึ้นแต่เช้า เพื่อรีบไปทำงานให้ทันเวลา จะได้ไม่ อดอยาก

การที่นายฤกษ์เอาผ้าคลุมหัวเจ้าบ่าว เจ้าสาว แล้วเอาหัวมาโขกกัน 3 ครั้ง พร้อมกับเขนบนบ่า เพื่อบอกเล่าผู้เฒ่าผู้ตาย และเทวดาฟ้าดิน ว่าคู่บ่าวสาว ได้สัญญาอยู่ร่วมกันใช้หัวใจร่วมกันประกอบอาชีพ

ช่วงก่อนที่มีพิธีแต่งงาน ตามความเชื่อของชาวของจะห้ามฝ่ายเจ้าสาวไปไหนมาไหนกับฝ่ายเจ้าบ่าวโดยเด็ดขาด ถ้าไปด้วยกันจะถือว่าผิดผีซึ่งเป็นข้อห้ามที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาก

วันที่มีพิธีกรรมแต่งงาน ชาวของมีความเชื่อว่าห้ามให้มีถ้วย ขาม จาน แก้ว หรือสิ่งของใด ๆ แทรกร้าวในระหว่างมีพิธีแต่งงาน ซึ่งชาวของถือว่าเป็นสิ่งอัปมงคลเหมือนว่าจะทำให้คู่บ่าวสาวมีชีวิตที่แตกแยกกัน

บทสรุป

นอกจากภาษาของชาวช่องที่แสดงถึงความแตกต่างกับกลุ่มชนอื่นแล้ว พิธีกรรมของก็เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มชนที่มีความโดดเด่น และแสดงถึงความแตกต่าง เพราะประเพณีและความเชื่อของชาวช่องที่มีลักษณะเด่น เช่นการนับถือผีบรรพบุรุษ โดยจะเป็นความเชื่อที่คอยควบคุมความประพฤติของคนในกลุ่มให้ยึดถือปฏิบัติในทางที่ดี เพราะหากคนใดประพฤติโดยมิชอบแล้ว ชาวช่องเชื่อกันว่าจะถูกผีบรรพบุรุษตักเตือนหรือลงโทษ ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมของชาวช่องจึงต้องมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษอยู่เสมอ

พิธีกรรมแต่งงานของ จะเป็นอีกหนึ่งวัฒนธรรมของชาวช่องที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพที่มีต่อบรรพบุรุษ โดยขั้นตอนหนึ่งในพิธีแต่งงานคือการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ และพิธีแต่งงานยังเป็นอัตลักษณ์สะท้อนความเป็นกลุ่มชนชาวช่องผ่านการแต่งงานทั้งพิธีเล็ก (กากะมรุช) และพิธีใหญ่ (กาตัก) โดยเฉพาะพิธีกาตักที่มีขบวนแห่เขาวัวเขาควยที่แปลกตา และสร้างความสนุกสนานในงานปัจจุบันไม่ค่อยมีให้เห็นแล้ว ความเชื่อในพิธีกรรมแต่งงานยังเป็นสัญลักษณ์แสดงให้ เห็นถึงว่าชาวช่องให้ความสำคัญกับลูกสาวคนโตและลูกสาวคนสุดท้อง โดยมีค่านิยมในการมอบความรักและภูมิใจให้กับลูกสาวคนโตและคนสุดท้อง เนื่องจากลูกสาวคนโตตามวัฒนธรรมของชาวช่องจะเป็นผู้คอยช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน การแต่งงานให้กับลูกสาวคนโตและคนสุดท้องชาวช่องจึงต้องจัดพิธีให้ยิ่งใหญ่เพื่อให้เหมาะสมกับความรักและความภูมิใจของพ่อแม่ที่มีต่อลูกสาว

ขั้นตอนต่าง ๆ ในการประกอบพิธีแต่งงานเป็นอัตลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มชนชาวช่องอย่างแท้จริง โดยในพิธีกรรมจะไม่มีพิธีกรรมทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง ด้วยเหตุความเชื่อดั้งเดิมของชาวช่องมีความเชื่อเรื่องผีที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา

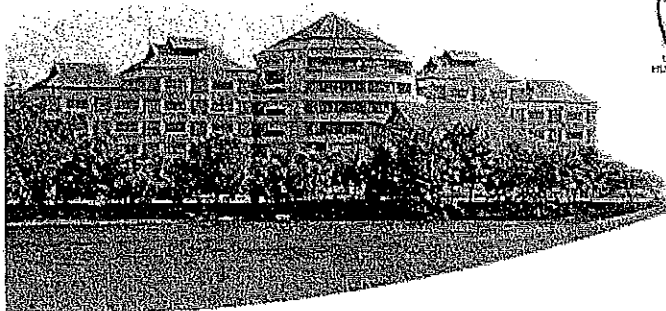
บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ เกณิกานนท์ และคณะ. (2522). ของ. กรุงเทพฯ : บรรพกิจ.
- ชนิษฐา หอมแถม. (2549). การศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชนเผ่าของ ตำบลตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี. ปริญญาโท (มานุษยวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จำนงค์ อุททอง (2561, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ระเหยง เถียงเหนือ. (2561, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- โสวัตร ธิ กลาง และคณะ. (2556, กรกฎาคม). มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ในจังหวัดจันทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 39(1) : 37 – 55.
- อ้น พิเศษ. (2561, 14 เมษายน). สัมภาษณ์.

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
พิธีกรรมการทำขวัญนาเกลือ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านป่าแดง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี วุฒินันท์ สุพร, ทิพวรรณ จันทวงษ์ และสิริยา มะลิวัลย์	110
เพลงลูกทุ่งลาวกับการประกอบสร้างความทันสมัย ปิยวรรณ กันทอง	119
ชาวช่อง ว่าด้วยพิธีกรรมและความเชื่อในการแต่งงาน กรณีชุมชนวัฒนธรรมของบ้านจันทเขลม จังหวัดจันทบุรี ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์, ดาราวลี เฌียงเหนือ, ศิริภรณ์ สาธราลัย	133
การจัดทำทะเบียนวัตถุโบราณเพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมในวัดอิสานทะเลเม่นชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์, สันติภาพ ขวรัมย์, ยุพาวดี อาจหาญ, พิมพ์ผกา ยอดนารี	143
แหล่งเกลือทุ่งกุลาร้องไห้ : ตำนาน พื้นที่นิเวศและการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม สมปอง มุลมณี	157
บทความด้านวรรณกรรม	168
การศึกษาอัตลักษณ์ถิ่นเหนือและอีสานผ่านวรรณกรรมเพลง อนันต์ ลากุล	169
หิมพานต์เสนาหา: ความเป็นอื่น ขนบ และความเป็นหญิง ในนวนิยายเรื่อง มาแต่หิมพานต์ อรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร	181
การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของชมัยกร แสงกระจ่าง อุภาวัฒน์ นามศิริ	194
เทพเจ้ากรีก-โรมันและอินเดียที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ประทุมเพชร แซ่อ่อง	208





ขอเชิญเข้าร่วม

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1

ภาคภาษาไทย และเครือข่ายนักวิชาการด้านภาษา และวัฒนธรรม
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ร่วมกับ
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชภัฏกลนคร, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วันที่ 19 ตุลาคม 2561

ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้มีปัญญาท้องถิ่น

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กลุ่มสาขาการนำเสนอภาคบรรยาย

♦ ภาษาศาสตร์/ภาษาไทย ♦ วรรณกรรมไทย/วรรณคดีไทย ♦ คติชนวิทยา

กำหนดการ

- เปิดรับบทความฉบับเต็ม (Full Paper)	บัดนี้ - 31 สิงหาคม 2561
- แจ้งผลการพิจารณาคัดเลือกบทความ	15 กันยายน 2561
- ส่งบทความฉบับแก้ไข	30 กันยายน 2561
- ประกาศกำหนดงานนำเสนอ	9 ตุลาคม 2561
- นำเสนอ	19 ตุลาคม 2561

ไม่มีค่าใช้จ่ายในการนำเสนอและลงทะเบียน

Email สำหรับติดต่อส่งบทความเพื่อนำเสนอ PHASATHAI.RMU@gmail.com
กองวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
80 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

ติดต่อสอบถาม : โทร. 084-5186972 (ผศ.ดร.เพชรา จักรไชย)

โทร. 086-9881352 (อ.ศศิธร อ่อนเหลา)

โทร. 0828581141 (อ.อัมภาวดี ไสยรส)atsadawut_s@hotmail.com

ลงทะเบียนหรือดูรายละเอียดเพิ่มเติม  thai program hu-soc rmk

แบบตอบรับเข้าร่วมงาน
จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อเรื่อง “พหุวิทยาการศึกษากับการศึกษาระดับประถมศึกษา - วรรณกรรม”
วันศุกร์ที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้เขียน

ข้าพเจ้า นายวุฒินันท์ สุพร ตำแหน่ง อาจารย์
หน่วยงาน / สถาบัน สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
สถานที่ติดต่อได้สะดวกรวดเร็ว สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๒๒๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๓๙-๓๓๙-๑๑๑ ต่อ ๒๘๓๒๔ โทรศัพท์มือถือ ๐๘๖-๔๙๔-๒๔๘๙
E - mail supom๑๙๘๗๔๕@gmail.com

ขอแจ้งหัวข้อบทความเพื่อเข้าร่วมประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ ดังนี้

ชื่อผู้เขียน นายวุฒินันท์ สุพร , นางสาวทิพวรรณ จันทวงศ์ , นางสาวสิริยา มะลิวัลย์
ชื่อบทความ พิธีกรรมการทำขวัญนาเกลือ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านป่าแดง อำเภอกำแพง
จังหวัดจันทบุรี
Salt Farming Ritual Ceremony: A Case Study of Ban Pa Daeng Community
Tha Mai District Chanthaburi Province

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย โทร. ๐๘๖-๔๘๘๓๓๕๒
๒. อาจารย์อัมภฎา จักรไชย โทร. ๐๘๒-๘๕๘๓๓๕๑
๓. เพจ Thai Program , Hu - Soc RMU

ลงชื่อ ผู้สมัคร

(นายวุฒินันท์ สุพร)

วันที่ ๒๙ / สิงหาคม / ๒๕๖๑

แบบตอบรับเข้าร่วมงาน
จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อเรื่อง “พหุวิทยาการศึกษากับการศึกษามหาวิทยาลัย - วรรณกรรม”
วันศุกร์ที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ข้าพเจ้า อาจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์ ตำแหน่ง อาจารย์
หน่วยงาน / สถาบัน สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
สถานที่ติดต่อได้สะดวกรวดเร็ว สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี ๔๑ หมู่ ๕ ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดจันทร์ รหัสไปรษณีย์ ๒๒๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๓๙-๓๓๙๑๑๑ ต่อ ๒๘๓๒๔ โทรศัพท์มือถือ ๐๘๘-๕๒๒๒๔๐๑๕
E - mail narongrit.s@rbru.ac.th

ขอแจ้งหัวข้อบทความเพื่อเข้าร่วมประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ ดังนี้

ชื่อผู้เขียน อาจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์

ชื่อบทความ ชาวไทยเขมร : พหุวัฒนธรรมในบริบทสังคมไทย

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย โทร. ๐๘๖-๙๘๘๓๓๕๒
๒. อาจารย์อัมภาวุธ ไสยรส โทร. ๐๘๒-๘๕๘๑๑๔๑
๓. เพจ Thai Program , Hu - Soc RMU

ลงชื่อ ผู้สมัคร
(อาจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์)
วันที่ ๒๙ / สิงหาคม / ๒๕๖๑

แบบตอบรับเข้าร่วมงาน
จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ ในหัวข้อเรื่อง "พหุวิทยาการกับการศึกษาภาษา - วรรณกรรม"
วันศุกร์ที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้จัด

ข้าพเจ้า อาจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์ ตำแหน่ง อาจารย์
หน่วยงาน / สถาบัน สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
สถานที่ติดต่อได้สะดวกรวดเร็ว สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี ๔๑ หมู่ ๕ ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๒๒๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๓๙-๓๓๙๑๑๑ ต่อ ๒๘๓๒๔ โทรศัพท์มือถือ ๐๘๘-๕๒๒๒๔๐๑๕
E - mail narongrit.s@rbru.ac.th

ขอแจ้งหัวข้อมบทความเพื่อเข้าร่วมประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑ ดังนี้

ชื่อผู้เขียน อาจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์
นางสาวดาราวลี เฌียงเหนือ
นางสาวศิริภรณ์ สาราลัย

ชื่อบทความ ขาดพื้นฐานของ ว่าด้วยพิธีกรรมและความเชื่อการแต่งงาน
สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย โทร. ๐๘๖-๘๘๘๑๓๕๒
๒. อาจารย์อัมภาวุธ ไสยรส โทร. ๐๘๒-๘๕๘๑๑๔๑
๓. เพจ Thai Program , Hu - Soc RMU

ลงชื่อ ผู้สมัคร

(อาจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์)

วันที่ ๒๙ / สิงหาคม / ๒๕๖๑